I. ULUSAL YAHYALI SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ

III. CİLT

I. ULUSAL YAHYALI SEMPOZYUMU

Yayına Hazırlayanlar:

Prof. Dr. Abdulkadir YUVALI
Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI
Yrd. Doç. Dr. Erhan YOSKA
Yrd. Doç. Dr. Yakup KAYA
Uzm. Sami KÖŞKER

Kültür Turizm Bakanlığı Sertifika Numarası

Takım Numarası:
ISBN NO: 978-605-84913-0-4

YAHYALI BELEDİYESİ YAYINLARI

1. Basım
2014

Grafik Tasarım - Basım
MEKA Ofset Matbacılık
(0352) 322 02 00 KAYSERİ

I. ULUSAL YAHYALI SEMPOZYUMU

YAHYALI BELEDİYESİ

1949

ÖZKOYUNCU
madencilik

SEMPOZYUM BİLİM KURULU

Prof. Dr. Ahmet AKSOY
Prof. Dr. Ahmet GÖKBEL
Prof. Dr. Ali AKTAN
Prof. Dr. Ali İrfan İLBAŞ
Prof. Dr. Beylü DİKEÇLİGİL
Prof. Dr. Ekrem ERDEM
Prof. Dr. Erdoğan ERBAY
Prof. Dr. Fahrettin TIZLAK
Prof. Dr. İhsan SOYLUOĞLU
Prof. Dr. İsmail Hakkı NUR
Prof. Dr. Mehmet ÇOPUR
Prof. Dr. Mehmet Metin HÜLAGÜ
Prof. Dr. Mustafa ATASOY
Prof. Dr. Mustafa KESKİN
Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK
Prof. Dr. Necmettin ÇIKILI
Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Prof. Dr. Remzi KILIÇ
Prof. Dr. Sinan UYANIK
Prof. Dr. Sevinç ÜÇGÜL
Prof. Dr. Şakir BATMAZ
Prof. Dr. Şefaettin SEVERCAN
Prof. Dr. Tufan GÜNDÜZ
Prof. Dr. Vedat ÖZSOY
Prof. Dr. Yılmaz KURT
Prof. Dr. Yunus SERİN
Doç. Dr. Ali SELÇUK
Doç. Dr. Celil ARSLAN
Doç. Dr. Gülbadi ALAN
Doç. Dr. Hasan Ali ŞAHİN
Doç. Dr. Havva SELÇUK
Doç. Dr. İlyas GÖKHAN
Doç. Dr. Muhittin KAPANŞAHİN
Doç. Dr. Mücahit ÖZÇELİK
Doç. Dr. Özen TOK
Doç. Dr. Serdar GİRGİNER
Doç. Dr. Sevil TOROĞLU
Doç. Dr. Şennur ŞENEL
Doç. Dr. Yusuf KONCA
Yrd. Doç. Dr. Abdullah YILDIZ
Yrd. Doç. Dr. Ali GÖÇER
Yrd. Doç. Dr. Emin TOROĞLU
Yrd. Doç. Dr. Erhan YOSKA
Yrd. Doç. Dr. Ersin MÜEZZİNOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Jale METİN
Yrd. Doç. Dr. Onur GÖZBAŞI
Yrd. Doç. Dr. Yakup KAYA
Dr. Muammer GÜRBÜZ
Öğr. Gör. Mustafa AKARSU
Öğrt. Gör. Adem DAĞCI
Müh. Mustafa TÜTÜNCÜ
Aziz ÖZÜLKÜ (İşadamı)
M. Nuri ATASEVEN (Eğitimci)
H. Ahmet KEPENEK (Eğitimci)
Ramazan KARAGÖZ (Eğitimci)
Fatih KÖŞKER (Ressam)

SEMPOZYUM ONUR KURULU

Kayseri Valisi	**Şerif YILMAZ**
Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı	**Av. Mehmet ÖZHASEKİ**
Erciyes Üniversitesi Rektörü	**Prof. Dr. Fahrettin KELEŞTEMUR**
Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fak. Dekanı	**Prof. Dr. Ümit TOKATLI**
Yahyalı Kaymakamı	**Ziya POLAT**
Yahyalı Belediyesi Eski Başkanı	**Mehmet ARAÇ**
Yahyalı Belediyesi Yeni Başkanı	**Esat ÖZTÜRK**
İş adamı	**Ahmet KOYUNCU**
İş adamı	**Abdürrahim KOYUNCU**
İş adamı	**Hasan Hüseyin ARIKAN**

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Abdulkadir YUVALI (Başkan)
Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI (Eş Başkan)
Prof. Dr. Kurtuluş KARAMUSTAFA
Uzm. Mehmet ÇAYIRDAĞ
Hacı Ahmet KOYUNCU (İş adamı)
Talha YAPICI (İş adamı)
Ali TANRIVERDİ (İlçe Milli Eğitim Müdürü)
Veli TÜRKMENOĞLU (İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü)
Ahmet KAFALI (Okul Müdürü)
Uzm. Sami KÖŞKER (Tarih Öğrt. / Müdür Yard.)
Erol SANDIK (İlçe Milli Eğitim ARGE Koordinatörü)

SEMPOZYUM SEKRETERYASI

Yrd. Doç. Dr. Yakup KAYA
(Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve
Beşeri Bilimler Fakültesi Tarih Bölümü KONYA)

Yrd. Doç. Dr. Erhan YOSKA
(Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü KAYSERİ)

Bu Sempozyum Kitabında Yer Alan Makalelerin Sorumluluğu Yazarlarına Aittir.

I. ULUSAL YAHYALI SEMPOZYUMU

İÇİNDEKİLER

Muhsin İlyas SUBAŞI
Kendisinin "Oğuzata Altaylı"sı, Benim "Korkutata"m, Yahyalı'nın Mehmet Nuri Özşahin'i ---------- **1**

Hamdi BOYDAK
Yahyalılı Hacı Hasan Efendi (k.s.) ---------- **9**

Nuri ADIGÜZEL
İpek Hoca'nın İlmi Şahsiyeti Ve Din Anlayışı ---------- **59**

Mustafa BAKTIR
Mısır'da Yetişen Yahyalılı Bir İlim Adamı: Dr.Mehmet Akkaya ------- **69**

Kayhan TÜRKMENOĞLU
Kayseri Eski Milletvekili Mehmet Türkmenoğlu---------- **77**

Mehmet ARSLAN
Ekonomik Önemi Olan Biyoçeşitlilik ---------- **93**

Sayım AKTÜRK - Sadık DİNÇER - Menderes ÇENET - Sevil TOROĞLU
Aladağlar'da (Yahyalı-Kayseri) Yetişen *Gladiolus Kotschyanus* Boiss. Bitkisinin Antimikrobiyal Aktivite Ve Polen Çalışmaları ------- **101**

Mustafa SALEP
Derebağı Yerel Seçimleri Ve Derebağı'nda Görev Yapan Belediye Başkanları (1971-2012)---------- **103**

Mustafa SALEP
Yahyalı'da Sağlık Teşkilatının Genel Durumu (1980-2012) **151**

Sinan UYANIK - Talha YAPICI - İrfan GÜRBEDEN - Murat ŞAHİN - Eser ERDOĞAN
Yahyalı Yenilenebilir Enerji Ve Tabi Kaynaklar Meslek Yüksek Okulu Meslek Yüksek Okulu Açılmasıyla İlgili Teklif **229**

Ali ÜNLÜKARA - İNCİ ÖRS
Sulama Ve Gübrelemede Fertigasyon Tekniği **261**

ALİ ÜNLÜKARA - İNCİ ÖRS PETEKKAYA
Sulama Ve Gübrelemede Fertigasyon Tekniği **287**

İsmail Hakkı NUR
Yahyalı Hayvancılığı Ve Türkiye'nin Hedefleri **315**

Jale METİN KIYICI
Buzağıların Bakımı **337**

Jale METİN KIYICI
Süt Sığırlarında Damızlık Seçimi **349**

Mahmut KALİBER -Yusuf KONCA - Jale METİN KIYICI -Asiye YILMAZ ADKINSON
Mehmet Ulaş ÇINAR
Sayılarla Yahyalı (Kayseri) İlçesindeki Hayvancılık Faaliyetleri **361**

SANCAR BULUT
Kayseri İli Yahyalı İlçesinde Silajlık Mısır Yetiştirme Olanakları **373**

Ebubekir ÖZKAN
Yahyalı İlçesinde Halk İnanışları Ve Ziyaret Yerleri **387**

Hasan YAVUZER
Din Hizmetlerinde Kayseri Modeli **437**

Mahmut DOĞRUSÖZ
Yahyalı Ve Çevresindeki Su İle İlgili İnanış Ve Uygulamalar Üzerine Bir Araştırma **451**

Alparslan SANTUR
Yahyalı (Kayseri) İlçesinin İnternet Ortamında Yer Alan Bazı Geleneksel Kültür Değerleri Ve Tasnifi **495**

Ayşe ER ELİAÇIK
Yahyalı Varsak Köylerinde Doğumla İlgili Âdetlerin Eski Tıp Kitaplarına Göre Değerlendirilmesi **509**

Emel HİSARCIKLILAR
A. Yağmur Tunalı'nın Şiirlerinde Mistik Ve Metafizik Ögeler **525**

Mehmet Ali YOLCU - Harun DİKME
Halk Bilimi Müzeciliği Bağlamında Yahyalı'da Yaşayan Bazı Geleneksel Meslekler **541**

Muhittin ELİAÇIK
Yahyalı Köyleri Üzerinde Onomastik İncelemeler **557**

Ramazan KARAGÖZ
Yahyalı Şairleri **569**

Fatih KÖŞKER
Yahyalı'nın Meşhur Meczupları **611**

Yaşar KALAFAT
Türk Halk İnanmalarında Yahyalı Ve Çevresinde Örnekleri İle Süt **623**

Yusuf DAĞCI
Yahyalı Ve Yöresi Ağızlarının Ses (Fonetik) Ve Şekil (Morfolojik) Bilgisi Özellikleri **641**

HALK BİLİMİ MÜZECİLİĞİ BAĞLAMINDA YAHYALI'DA YAŞAYAN BAZI GELENEKSEL MESLEKLER

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU*
Harun DİKME**

1. Giriş

İnsanın ihtiyaçlar ölçüsünde tarih öncesi dönemlerden itibaren araç gereçler ürettiği bilinmektedir. Bu araç gereçlerin k ullanımında uzmanlaşma, insanlığın geçirdiği tarımsal devrimle birlikte avcı-toplayıcılıktan daha gelişmiş bir işbölümünü sosyal hayata uygulamasıyla ivme kazanmış, bugün "meslek" olarak adlandırdığımız kavram, araç-gereç kullanımıyla paralel yaygınlık kazanmıştır. Toplumların ekonomik ilişkilerinin çağlara göre değişmesi, yeni yeni mesleklerin doğmasına sebep olurken, eski mesleklerin bir kısmı tarih sahnesinden silinmiş, bir kısmı da dönüşerek yeni biçimlerde varlığını sürdürmüştür. Bütün bu değişimler bazı dönemlerde yavaş yavaş olmuş, bazı dönemlerde ise oldukça hızlı bir şekilde gerçekleşmiştir. Bu hızlı değişimlerin olduğu dönemlerin başında Sanayi D evrimi gelmektedir. Sanayi Devrimiyle beraber çoğu meslekte makineleşme, bilindik üretim süreçlerini ortadan kaldırarak onları adeta "zihinlerde yaşatılan güzel bir hatıra" konumuna itmiştir.

* Nevşehir Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Öğretim Üyesi.
** Nevşehir Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Lisans Öğrencisi.

1. 1. UNESCO ve Koruma Programları

20. yüzyılın sonlarına doğru, genelde halk kültürlerinin, özelde ise geleneksel mesleklerin koruma altına alınması fikirleri tartışılmıştır. Bu gelişmeler sonucunda, küreselleşmenin tehdit ettiği halk kültürleri, UNESCO'nun 2003 tarihinde kabul ettiği Somut Olmayan Kültürel Miras'ın Korunması Sözleşmesiyle yeniden dünya kamuoyunun dikkatini çekmiştir. Bu sözleşmeyle dünyanın kültürel çeşitliliğine yönelen tehditlerin başında olan küreselleşmeye karşı koruma programlarıyla halk kültürlerinin koruma altına alınması, uygulamalı folklor müzeleriyle bu kültürlerin yaşatılmaya çalışılması öngörülmektedir. Sözleşme, koruma kriterlerini 40 maddede tanımlamaktadır. Bu kriterlere göre taraf ülkeler, halk kültürlerini aynı zamanda insanlığın somut olmayan kültürel mirası olarak kabul edecektir.

UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanı Öcal Oğuz, UNESCO'nun koruma programlarının 19. yüzyıl kültür çalışmalarının temel dayanaklarından biri olan " fark"ın 21. yüzyılda büyük oranda ortadan kalkacağı düşünce ve kaygısıyla ortaya çıktığını ifade etmiştir. Oğuz'un aktardığı bilgilere göre, küreselleşme, bu yönüyle kültürleri tek-tipleştirici bir olgu olarak ele alınmakta ve onun bu olumsuz yönüne karşı mücadele bayrağı açılmaktadır. 20. yüzyılın son çeyreğinde tartışılan kültürü koruma düşüncesinin uzun serüveni, ortaya adında "koruma" kelimesi bulunan dört sözleşme çıkarmıştır (Oğuz 2008: 6).

Oğuz'un aktardığı bilgilere göre, UNESCO'nun bu amacı güden daha kapsamlı bir koruma yaklaşımı "Yaşayan İnsan Hazineleri Sistemi"dir. Bu sistem, UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel

Mirasın Korunması kapsamında oluşturulmuş ve ilk ortaya atıldığı 1993 yılından beri sürekli olarak geliştirilmiştir. UNESCO, bu sistem aracılığı ile somut olmayan kültürel mirası üreten insana dikkat çekmek istemektedir. Bu sisteme göre, somut olmayan kültürel mirası üreten ve gelecek kuşaklara aktarmakta olan usta kişiler "insan hazineleri" olarak adlandırılmakta ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine zarar vermeden kültürün korunmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına yapacakları katkıya vurgu yapılmaktadır. Somut Olmayan Kültürel Mirasın korunmasında "başyapıt ilanı", "örgün ve yaygın eğitim", "kültürel mekânların korunması" gibi konuların yanında kültürü sürdüren topluluk, grup ve bireyin önemi bu sistemde daha da öne çıkarak usta insanların kültürün aktarılmasındaki rolüne dikkat çekilmektedir (Oğuz 2008: 6).

1. 2. Halk Bilimi Müzeciliği

Geleneksel kültürden kaynaklanan uygulamaların sağlıklı analizlerini yapabilmek, kültürün hem maddi, hem de manevi yönünü birlikte değerlendirmeyle doğru orantılıdır. Geleneksel konutla ilgili inanışları konuttan ayırmak; bir köy odasındaki geleneksel uygulamaları, o köy odasından ayrı düşünmek; esnaflıkla ilgili geleneklerde, bir zanaatkârın mesleğini icra ettiği dükkânını kullandığı araç-gereçleri dikkate almamak; başka bir deyişle geleneksel kültürle ilgili hemen hemen bütün inanışları, maddi unsurları ile birlikte ele almamak mümkün görünmemektedir. Bu durum, halkbilimi araştırmalarında, konuyla ilgili maddi malzemenin de tespit edilmesi,

toplanması, tasniflenmesi ve muhafaza edilerek saklanması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır (Santur 2003: 15)

Halk bilimi müzeciliğinin tarihi oldukça eskilere dayanmaktadır. 1846 yılında Ferit Ahmet Paşa'nın antika eserleri toplamasından, Cumhuriyet döneminde Hamit Zübeyir Koşay'ın ve Ahmet Edip Uysal'ın açık hava müzesi kurma girişimlerine, çeşitli üniversitelerde konuyla ilgili olarak yapılan bilimsel toplantılara kadar çeşitli çalışmalar istenilen sonucu vermiş değildir. Günümüzde konuyla ilgili çalışmalar devam etmektedir. Çeşitli üniversitelerimizde kurulan uygulamalı halk bilimi müzeleri ile belediyeler tarafından kurulan kent müzeleri envanter çalışmalarına devam etmektedir.

Sabahattin Türkoğlu, halk bilimi müzelerinin sergilenme esasları hakkında şu noktalara dikkat çekmiştir: "Sergilenmek istenen konu, önce çok iyi öz etlenmelidir. Burada ölçü , konuya yabancı birinin anlayabileceği sınırlar olabilir. Çarpıcı ve birbirini tamamlayan noktalar işaretlenmelidir. Bu noktalar fotoğraflanmalı veya seslendirilmelidir. Bu gösteriler sırasında varsa rastlanan eksikler giderilmeli, daha önce verilemeyen bağlantılar yazı ile tamamlanmalıdır. Üç boyutlu obje yoksa tasvirli ve yazılı anlatım için duvar vitrinleri kullanılmalıdır. Ortaya çıkan taslak, orta kültür tabakasından kişilere gösterilmeli, prova sunumlar yapılmalıdır. Anlatım malzemesi bol ve kapsamlı konular için oda-vitrinler oluşturulabilir." (Türkoğlu 2004: 33).

2. Yahyalı'da Yaşayan Geleneksel Meslekler

Yahyalı ilçesi geleneksel mesleklerin canlı olarak yaşatıldığı ve geleneğin turizm ve ekonomiyle sentezlendiği ender ilçelerden biridir. Özellikle halı dokumacılığı gelişmiştir. Halıcılığın dışında değirmencilik, yorgancılık, demircilik, nal yapımı, semercilik vb. geleneksel meslekler yaşatılmaya devam etmektedir. Bu mesleki faaliyetlerin ilçede kurulacak bir halk bilimi müzesiyle koruma altına alınabileceği, yeni nesillere kültürel mirasın sağlıklı bir şekilde devredilmesini sağlayabileceği aşikârdır. Konuya dikkat çekmek, ileride yapılacak çalışmalara destek vermek amacıyla yapmış olduğumuz derlemelerde elde ettiğimiz bilgiler aşağıda sunulmuştur:

2. 1. Semer Yapımı

Derleme Yeri: Ulupınar Köyü / Yahyalı
Derleme Yılı: 2012
Kaynak Kişi: Ramazan Kılıç, 1930 doğumlu
Mesleği Kaç Yıldır Yaptığı: 42 yıldır
Mesleği Kimden Öğrendiği: Babasından

Ramazan Kılıç, semerciliği babasından öğrenmiştir. Geçimini semercilikle sağlamamaktadır, ancak çevresindeki yakın kişiler ondan semer istediği zaman semer yapmaktadır. Semer yapmaya başlamadan önce semerin vurulacağı hayvanın boyutuna göre semeri planlamak önemlidir. Kılıç'ın aktardığı bilgilere göre, semer yapımında ilk olarak sazda biten "berdi"[1] denilen ot ve k oyun yününden yapılmış keçe

[1] Bir çeşit kamış.

gerekmektedir. "Telhis"[2] keçenin üzerine çekilerek bezle kaplanır. Buna semerin "çorlunu vurma" denir. Ağaç kaplamada çınar ağacı başta olmak üzere diğer ağaçlar da kullanılabilir. Kaplama işi bittikten sonra deri çekme işlemi başlar. Deri çekmede önemli olan derinin zar gibi ince bir şekilde semerin kıvrımına uygun olarak çekilmesidir. Semere en uygun deri ise dana derisidir.

Ramazan Kılıç, bu işi devam ettirecek birisinin olmadığını ve yaşadığı köyde bu işe talip olacak birisinin de çıkmadığını belirtmiştir.

2. 2. Süpürge Yapımı

Derleme Yeri: Kirazlı Köyü / Yahyalı
Derleme Yılı: 2012
Kaynak Kişi: Mehmet Alay, 1929 doğumlu
Mesleği Kaç Yıldır Yaptığı: Yaklaşık 50 yıldır
Mesleği Kimden Öğrendiği: Babasından

Tarladan toplanan süpürge telleri süpürge yapımına uygun uzunlukta kesilir. Tellerin yumuşak olması için su ile ıslatılır. Islatılan teller küçük kapalı ve bir ocağı bulunan penceresiz bir odaya konarak kükürtle ağartılır. Kalın, dolgun ve etli olanlar tepelik, ince ve cılız tellerde işlik olarak ayrılır. Kısa, kırık, koyu renkte düzgün olmayan teller ayıklanarak küçük el süpürgeleri ve top süpürge yapımında kullanılır. 4-9, ya da daha çoğu bir araya getirilip, yavru demetler yapılır. Bunların ikisi birleştirilir, pamuk ipliğiyle bağlanarak, süpürge taslağı oluşturulur. Süpürge taslağına el mengenesi yardımıyla süpürge

[2] Bir çeşit çuval.

biçimi verilir. Tokmakla vurularak bu biçim pekiştirilir. Üç ya da daha çok yerinden çuvaldızla dikilir.

2. 3. Nalbantlık ve Nal Yapımı

Derleme Yeri: Merkez / Yahyalı

Derleme Yılı: 2012

Kaynak Kişi: Ahmet Yanık, 1938 doğumlu

Mesleği Kaç Yıldır Yaptığı: Yaklaşık 50 yıldır

Mesleği Kimden Öğrendiği: Babasından

Ahmet Yanık nalları da kendisi yapmaktadır. Nal çakmak için kerpeten, yonacak, çekiç ve nal gerekmektedir. Yonacak hayvanın tırnağını törpüler ve düzeltir. Tırnağı düzeltilen hayvanın tırnağına göre nal belirlenir. Eğer tırnakta kırıklık varsa yonacakla düzeltilir. Bu düzeltme işleminden sonra sekizgen olan nalın sekiz deliğine çiviler yerleştirilerek hayvanın ayağına çakılır. Yanlış çakılan bir çivi hayvanın tırnağını kırar. Bu işlem de kerpetenle düzeltilir.

2. 4. Yorgancılık

Derleme Yeri: Kirazlı Köyü / Yahyalı

Derleme Yılı: 2012

Kaynak Kişi: Mustafa Alas, 1933 doğumlu

Mesleği Kaç Yıldır Yaptığı: 60 yıldır

Mesleği Kimden Öğrendiği: Adana'da yorgancılardan.

Mustafa Alas, 1952 yılında Adana'ya gitmesiyle bu mesleği oradaki yorgancılardan öğrenmiş ve hala bu mesleği devam

ettirmektedir. Son zamanlarda yıl içerisinde ya beş ya altı yorgan dikimi yapmaktadır.

Alas'ın aktardığı bilgilere göre, yapılacak yorganın pamuğu veya yünü ilk olarak "çıpkı" [3] (uzun değnek) ile çırpılır. Daha sonra yayılarak güneşin altında hamı alınır. Bu işlemden sonra yorganın kılıfı dediğimiz kılıfın içerisine yün veya pamuk doldurulur. Yorgan iğnesiyle ve el yüzüyle dikimi başlanır. Bu işleme "yorgan sırıma" denir. Yorganın içine ayrıca kalın olması için bir bez daha serilir. Yorganın yüzeyi genellikle baklava desenli olur. Buna "motifli yorgan" denir. Bunun zahmeti fazla olduğundan fiyatı da fazladır. Motifli yorganlar genellikle gelinlik genç kızların düğünlerinde yapılır. Genç kızın erkek evine giderken kız evinin hediyesi olarak götürülür. Günümüzde de kız evinin yatak odasının düzenlenmesinin kökeni de buradan gelmektedir.

2. 5. Çıkrık Yapımı

Derleme Yeri: Derebağ Kasabası / Yahyalı
Derleme Yılı: 2012
Kaynak Kişi: Hasan İpek, 1947 doğumlu
Mesleği Kaç Yıldır Yaptığı: 36 yıldır
Mesleği Kimden Öğrendiği: Bu işi yapanlardan görerek.

Hasan İpek 1976'dan beri çıkrık yapmaktadır. İpek'in verdiği bilgilere göre, yünü ip haline getirmek için çıkrık kullanılır. Çıkrık

[3] Uzun değnek.

yapımı için önce "ecene"[4], keser vb. aletlerle tahta oyulur. Ağaçlar biçilir, üzerleri silinerek verniklenir. Çark takılır, iyesi ve naranlık bölümü açılır. Çalışılıp çalışılmadığına bakılır. İye bölümüne iyeyi tutması için hayvan kemikleri takılır.

İpek, kendisinden sonra bu mesleği devralacak kimsenin olmadığını, geleneksel h alıcılığın azalmasıyla birlikte bu mesleğin de yavaşladığını ifade etmiştir.

2. 6. Değirmencilik

Derleme Yeri: Delialiuşağı Köyü / Yahyalı
Derleme Yılı: 2012
Kaynak Kişi: Mehmet Akkuş, 1947 doğumlu
Mesleği Kaç Yıldır Yaptığı: 52 yıldır
Mesleği Kimden Öğrendiği: Babasından.

Mehmet Akkuş, değirmenciliğe 16 yaşında babasının yanında başlamıştır. Akkuş, "bu bana babamdan kalan bir meslektir. Ailemde benden sonra bu mesleği devam ettirecek kişi yoktur. Çocuklarımın hiçbirisi bu mesleğe özenmemiştir" demiştir.

Kaynak kişinin verdiği bilgilere göre, değirmenin çalışma prensibi şu şekildedir: Arklar sayesinde içeriye alınan suyun çarka hızla çarpmasıyla birlikte çarkın ortasında mile bağlı taşın dönmesi sağlanmaktadır. Değirmen taşı üzerinde bulunan ve sepet adı verilen geniş ahşap teknelerin alt kısmı huni şeklindedir. Öğütülecek tahıl

[4] Keski.

sepetten aşağıya doğru uç kısmı incelen ahşap oluğa tane tane dökülür. İki silindir şeklinde taşın biri sabit olmak üzere dönmesiyle un elde edilir. Üstte yer alan taşa sabitlenen ahşap milin uç kısmı demirden yapılmıştır. Bu uç kısma "donuzluk" denilir. Öğütülen hububatın taşlar ve sac arasında kalan ve temiz olmayan artıklarına "yanal" denir.

2. 7. Demircilik

Derleme Yeri: Delialiuşağı Köyü / Yahyalı
Derleme Yılı: 2012
Kaynak Kişi: Mehmet Akkuş, 1947 doğumlu
Mesleği Kaç Yıldır Yaptığı: 36 yıldır
Mesleği Kimden Öğrendiği: Babasından.

Mehmet Akkuş, değirmenciliğin yanında demircilik de yapmaktadır. 1976'dan beri demircilik yapmaktadır. Köyde balta, "tahra"[5] nacak gibi aletler yapar. Akkuş, son zamanlarda bu meslekle ilgili pek bir getiri görmediğini kendisinden sonra bu mesleği devam ettirecek kişilerin olmadığını ifade etmiştir.

Akkuş'un anlattığına göre, alevlenen kömürün körükle iyice parlatıldıktan sonra çalışacak olan aleti harlı kömürün üzerine getirilerek ısıtılır. Isıtıldıktan sonra şekil verilecek aletin çekiç ve örsle dövülmesi gerekir. Şekli verilen aletin son aşamasında ise can suyu verilir. Can suyu verildikten sonra da işlem tamamlanır.

[5] Bir çeşit balta.

3. Sonuç ve Öneriler

Bugün geçmiş dönemleri merak ederek tarih, arkeoloji, antropoloji ve folklor araştırmalarına çok büyük kaynaklar ayıran insanlık, bugünün kalıntılarını geleceğe sağlıklı bir şekilde bırakmalıdır. Gelecek kuşaklar bugüne ve bizlerden birkaç kuşak öncesine ait kültürel unsurlara daha kolay ulaşmalıdır. Bu açıdan bakıldığında, Yahyalı ilçesine uygulamalı bir halk bilimi müzesi kurmanın sadece turistik getirilerini hesap etmek doğru değildir. Aynı zamanda uzun vadedeki getirilerini de görmek zorundayız.

Yahyalı'da belki de son temsilcilerini gördüğümüz mesleklerin yok olacağı aşikârdır. Bu bağlamda bu mesleklerle ilgili bilgiler öncelikle derlenmeli, fotoğraflanmalı ve arşivlenmelidir. Bir sonraki adımda üniversitelerle iletişim kurularak uygulamalı halkbilimi müzesinin temelleri atılmalıdır. Bu işlerde öncülüğü elbette yerel yöneticilerin yapması gerekir.

Yahyalı'da uygulamalı halk bilimi müzeciliği iki yönlü düşünülebilir: açık hava müzeleri veya kapalı müzeler. Açık hava müzeleri daha çok ortadan kalkmak üzere olan köy yerleşmelerinde görülen konut ve işyerlerinin eşya ve malzemeleriyle birlikte açık bir alanda toplu sergilenmesiyle oluşturulur. Bu açıdan değerlendirildiğinde ileride Yahyalı'da kurulacak olan müzenin kapalı alanda olması daha ekonomik olacaktır.

Yerel yöneticilerin işbirliğiyle kamuya ait atıl durumdaki bir bina bu iş için kullanılabilir. Binanın restorasyonu ve müze için

tasarlanmasına kaynak ayrılmalıdır. Etnografik malzemenin ve geleneksel meslekleri icra eden ustaları temsilen cansız mankenlerin temini için Erciyes Üniversitesinden istekte bulunulabilir.

Çevredeki uygulamalı halk bilimi müzeleri incelenerek envanter çalışmaları hakkında bilgi toplanmalıdır. Bu müzeler model alınarak sergilenecek malzeme için vitrinler oluşturulabilir. Toplanan her eşya bilimsel standartlarda numaralandırılmalı ve envanter listesi oluşturulmalıdır.

Bütün bu işlerin olabilmesi için öncelikle Yahyalı halkının ve yerel yöneticilerinin istekli olması şarttır. Bugün Cumalıkızık'ın, Safranbolu'nun, Beypazarı'nın adlarının duyulması, turistik yönlerinin ön plana çıkması, yapmış oldukları bu tip çalışmalarla sağlanmıştır. Bu ilçelerin turizm potansiyelleri önümüzdedir. Yahyalı da, dokumacılık başta olmak üzere geleneksel meslekleri, doğal güzellikleri ile turizm potansiyeline sahip bir ilçemizdir. Bu potansiyel doğru ve etkin bir şekilde değerlendirilmelidir.

4. Kaynaklar

OĞUZ Öcal. (2008). UNESCO ve Geleneğin Ustaları, *Milli Folklor, 77,* ss. 5-10.

SANTUR Alpaslan. (2003). Açık Hava Müzeleri: Tanımı, Türkiye'deki Durumu ve Yurtdışından Bir Örnek. (Editör: M. Öcal Oğuz, T. Saltık Özkan) *Türkiye'de Halkbilimi Müzeciliği ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri.* Ankara: Gazi Üniversitesi THBMER Yayınları, ss: 15-21.

TÜRKOĞLU Sabahattin. (2004). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelcnmcsindc Genel Prensipler ve Bazı Uygulamalar. (Editör: M. Öcal Oğuz, T. Saltık Özkan) *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyum Bildirileri.* Ankara: Gazi Üniversitesi THBMER Yayınları, ss: 31-35.

5. Kaynak Kişiler

1. Ahmet YANIK, 1938 doğumlu, Merkez / Yahyalı.

2. Hasan İPEK, 1947 doğumlu, Derebağ Kasabası / Yahyalı.

3. Mehmet AKKUŞ, 1947 doğumlu, Delialiuşağı Köyü / Yahyalı

4. Mustafa ALAS, 1933 doğumlu, Kirazlı Köyü / Yahyalı.

5. Mehmet ALAY, 1929 doğumlu, Kirazlı Köyü / Yahyalı.

6. Ramazan KILIÇ, 1930 doğumlu, Ulupınar Köyü / Yahyalı.

5. Ekler

Resim 1. *Süpürge Yapımı için Hazırlanmış Desteler*

Resim 2. *Çıkrık Yapımı*

Resim 3. *Yorgan Dikimi*

Resim 4. *Nalbant*

Resim 5. *Demirci*

Resim 6. *Değirmen*

